

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Moralitate, Natvra, Et Effectibvs Actvvm
Svpernatvralivm In Genere Et Fide, Spe, Ac Charitate,
Speciatim**

Coninck, Gilles de

Antverpiae, 1623

Dvb. VII. Quis modus servandus sit in gerendo bello?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79645)

rico incurri irregularitatem nisi illa sit ei culpabilis.

92
Clerici qui
sunt super
mi principes
licite bellum
indicunt.

Denum Notandum clericos, qui ratione sui beneficii aut alia ex causa sunt simul etiam principes seculares in sua ditione supremi, ita ut sua auctoritate possint bella indicare, iusta existente causa id licite facere, atque adeo per suos duces ea gerere sine periculo irregularitatis; modò ipsi per se exercitum non ducant, aut propria manu aliquem occidant aut mutilent, aliumque ad hoc in particulari adhortentur. Est communis; & aperte colligitur ex c. *Episcopus*. ne clericus vel monachus, in 6. ubi Pontifex docet, Episcopum aliumque clericum obtinentem dominium temporale licite & sine periculo irregularitatis constituere ministros iustitiae, ipsique praecipere ut in malefactores inquirent ac lege agant, et inde mors malefactorum sequatur; idque etiam in casu quo agitur de inquirendo auctore particularis criminis; unde Auctores merito inferunt eisdem eodem modo per alios posse gerere bellum. vide Molinam sup. disp. 100. in fine, & disp. 108. §. *Clerici licet*.

c. *Episcopus*.

Molinus.

D V B I V M VII.

Quis modus servandus sit in gerendo bello?

93

NOta ad bellum varias personas concurrere, scilicet principem bellum indicentem, duces ac milites, auxiliares copias, amicos, in quorum terris milites hospitantur, & à quibus necessaria percipiunt, ac demum hostes, & omnes qui inter hostes commorantur. Quaritur igitur hic, qua ratione princeps & milites inter se, & cum dictis omnibus debeant aut possint in gerendo bello procedere,

Ex quo patet valde varia hic quaeri, scilicet. Primò, quæ sit obligatio principis erga suos duces ac reliquos milites? Secundò, quæ horum erga suum principem? Tertiò, quæ militum erga amicos apud quos hospitantur, & qua ratione peccent hos nimium grauando: & quæ hi rursus teneantur prestare militibus? Quartò, an princeps fidelis licite utatur auxilio infidelium; aut illos vicissim in suis bellis iuvet? Quintò, quæ inter configendum ac in belli progressu liceat facere contra hostes? Sextò, an liceat uti insidijs? Septimò, utrum innocentes versantes inter hostes possint occidi, in servitutem redigi aut suis bonis spoliari? Octavò, cui cedant bona à militibus capta in bello? Nonò, utrum bona quæ hostes ab alijs iniuste acceperunt, licite capiantur ac retineantur ab ijs qui iuste contra eos bella gerunt? Decimò, utrum civitas hostilis licite tota tradatur deprædanda militibus? Undecimò, utrum licitum sit diebus festis pugnare? Duodecimò, quæ licita sint obrenta victoria?

Gabriel.
Victoria.
Covarr.
Silvester.
Molina.
Caietan.
Bañez.
Turrian.
Lorca.
Malderus.

De his fusè scribunt Gabriel in 4. d. 15. qu. 4. Victoria relect. de iure belli n. 15. & nu. 34. Covarr. regula Peccatum, p. 2. §. 11. Silvester v. Bellum 1. q. 8. & seqq. Caiet. ibid. §. Tertiò. Molina de lustrina tract. 2. à disp. 116. vsque 122. Bañez 2. 2. qu. 40. art. 1. dub. 10. & seqq. Turrian. ibid. disp. 90. dub. 3. & 4. Lorca ibid. disp. 54. Malderus dub. 6.

Valentia disp. 3. q. 16. puncto 3. & alij, qui hæc communiter fusè & multis dubijs tractant. Sed ut brevitati consulam, & quia multa ex his non habent difficultatem; omnia vno dubio complectar, ita ut ea in quibus communiter consentiunt, paucis perstringam; ea verò in quibus plures dissentiunt, aliquanto fusius explicem.

CONCLUSIO I. Princeps ex iustitia tenetur militi promissa stipendia persolvere, idque statutis temporibus quantum fieri potest. Est communis, & patet, quia qui alterius operam conduxit, tenetur ex iustitia promissam mercedem ei persolvere; quòd si non faciat, peccat gravissimo peccato, quod Iacobi 3. v. 4. dicitur in Iacobi. celum clamare: atqui princeps statuto stipendio tamquam mercede conduxit operam militis; & quidem in re difficili, laboriosa, & valde periculosa: ergo ex iustitia tenetur hoc ei persolvere. Quòd autem hoc teneatur solvere statuto tempore, probatur Primò, quia quivis tenetur stare iusti pactis, præferim onerosis: ac qui princeps hoc ita est pactus: ergo, &c. Secundò, quia alias communiter impossibile est militi sine gravi miseria, aut sine furis ac iniustis rapinis se sustentare; quæ si necessitate compulsus comitatur, principi stipendium sua culpa non solvendi imputantur. Tertiò, quia Dominus Deuteronom. 24. iubet mercenario indigenti reddi mercedem diurnam eodem die, Ne, inquit, clamet contra te ad Dominum, & reputetur tibi in peccatum.

Dixi, quantum fieri potest: quia nemo tenetur ad impossibile.

Ex quo sequitur, principem qui sua culpa statuto tempore non solvit militi stipendium teneri refarcire omnia damna quæ inde fuerint secuta. Primò, ipsi militi si oppressus inedia sua vilipendio debuerit vendere; aut si gravem morbum ideo incurrerit, & multa coactus fuerit expendere in medicos contrahendo debita, aut membrum aliquod amiserit, aliaque ratione inutilis ad aliquid lucrandum factus fuerit. Secundò, alijs suis subditis aut etiam extraneis non hostibus, quos milites coacti inopia spoliaverunt; quia ipse huic damno causam dedit, militem ad id inferendum per subtractionem stipendij compellendo, præsertim cum ipse ex officio teneatur quantum potest talia impedire. Tertiò, ipsi reip. si milites ob defectum solutionis rebellaverint, aut suo officio fungi non potuerint, atque ea ratione aut victoria fuerit amissa, aut bellum diutius cum maioribus reipubl. impensis aut incommodo protrahatur: aut si clades aliæ incommoda accepta fuerint. Quia princeps tunc horum omnium sua culpa est causa; non secus ac œconomus qui statam mercedem sua culpa non solvit conductis operis, ideoque hæc definunt terras domini colere, & consequenter hic earum fructu privantur.

Eadem est ratio ministrorum principis, quibus incumbit procurare ut militi tempestive solvantur stipendia, aliaque ad bellum gerendum necessaria comparantur. Qui si officio suo culpabiliter defuerint, aut pecunias ad illa destinatas aliò converterint, tenentur dictis refarcire omnia damna inde secuta; quia hæc ipsi

ramquam eorum causis imputantur. Quæ diligenter notanda sunt confessorijs, qui eiusmodi conscientias tractant.

97 **CONCLUSIO II.** Milites tenentur suis stipendijs esse contenti, bona fide ac debita diligentia munus suum obire, etiam cum vitæ periculo: nec possunt ob metum mortis quantumvis certo imminenti, suam stationem, aut pugnam, aut loca sibi demãdata deserere aut hosti tradere, quam diu est spes eos posse hosti resistere, illaue conservare. Patet, quia ad hæc ira seruanda mercede conducuntur, & sacramento se obligant. Quare etiam si quid in eiusmodi rebus peccarint, iure apud omnes gentes recepto morte plectuntur, idq; merito ob grauissimam pericula ac damna, quæ ex eiusmodi defectibus reip. eueniunt, cum vnus militis culpa integer quandoque exercitus profligari possit. Vnde l. 3. & ad legem Iuliam maiestatis, eiusmodi desertores dicuntur rei læsæ maiestatis.

98 **CONCLUSIO III.** Erga amicos, apud quos diuersantur, tenentur strictè seruare illud S. Baptiste Lucæ 3. *Neminem conculcatis, neque calumniam faciatis; & contenti estote stipendijs vestris.* Contra quæ grauius & cum onere restituendi peccant milites. Primò, qui aliquid rusticis alijus apud quos hospitantur, aut per quos transeunt surripunt, aut ab iniuris extorquent, præter ea, quæ ex constitutione principis debent ijs subministrari, quæ seruitia vocare solent; vt sunt lumen, ignis, lectus, paleæ, &c. Nec excusantur, si rustici petentibus, aut quandoque etiam vitro ijs offerant pecuniam aut similia, quia donationes illæ communiter non sunt spontaneæ, sed coactæ, metu maioris malis; atque ita peccant accipientes, nisi constet eas omnino liberè fieri.

Secundò, quando astu aut fauore ab ijs, qui ipsis hospitia debent præscribere, obtinent plures schedulas, quibus ijs diuersæ domus pro hospitio assignantur, & deinde ab aliquibus pecunias accipiunt, vt apud eos non hospitetur: quæ ratione multi iniuste grauantur.

99 Ex priore dicto excipe casum quo milites ob defectum solutionis, sunt in extrema aut graui necessitate, ita vt se sustentare nequeant, nisi à suis hospitibus sibi necessaria extorqueant: tunc enim iuxta dicta disput. 27. dub. 10. id licitè faciunt. Quæ hic maxime locum habent, cum alijs milites necessariò deberent aut perire aut castra deserere, quod fieret cum maximo totius communitatis, atque adeo eorum à quibus dicta accipiunt damno. Cum igitur eorū vita ac opera sint his necessaria, merito coguntur eos sustentare. Duo tamen hic obseruanda sunt. Primum, vt milites nihil ab alijs extorqueant, quod ijs non sit necessarium ad suam sustentationem. Secundum, vt princeps aut reliqua pars reipub. compenset ea grauamina illis hospitibus, quatenus ipsi præ reliquis fuerunt grauati: nam cum militum sustentatio cedat in bonum totius patriæ, communibus sumptibus fieri debet; nec vna pars præ alia debet grauari, præsertim ita notabiliter. Ita cum Caietano & Driedone Molina disp. 116. sub finem.

Similiter miligum duces alijque regij mini-

stri, quibus incumbit castra metari, aut militibus stipendia persolvere, peccant cum onere restituendi. Primò, quando iter cum militibus faciendò tenent vicina loca suspensa, quam sint transitori; & sic ab aliquot oppidis vel pagis pecunias accipiunt, ne per eorum fines trãseant, aut apud eos hospitentur: hoc enim modo patria valdè ac omnino iniuste grauatur. Secundò, quando simulat se habere plures milites quam reuera habeat, & inter lustrandū aliquot fictos veris immiscet, vt ea ratione pluriū stipendia accipiant ac sibi referunt. Est autè hoc iniquissimum, non solum quia ea ratione furatur pecunias sui principis, sed etiam quia ea ratione remp. grauissimis periculis exponunt, ac grauissimi damni sæpè sunt causa; dum princeps eorū fraude deceptus, ac putans se habere plures milites quam verè habet, desinit ijs alios milites submittere, qui tamen ijs necessarij sunt vt possint hosti resistere aut victoriam obtinere, aut tutari loca quibus præsidio sunt: atque ita sunt causa cur aut exercitus cadatur, aut dicta loca in hostium potestatem veniant. Quæ ipsi postea tenentur omnia refarcire. Quæ diligenter notanda ijs, qui talium confessiones audiunt.

101 **CONCLUSIO IV.** Princeps fidelis pugnans contra infideles licitè vitur auxilio infidelium, eoque iusta bella contra alios infideles gerentes licitè iuuat. Per se patet, quia nulla est hic ratio cur id non liceat. Sic olim Machabæi inierunt cum Romanis societatem, vt se mutuo in bellis iuuarent, & sæpè aliquos reges infideles contra alios pugnantes iuuerunt.

102 **CONCLUSIO V.** Quando aliquis princeps fidelis contra alium populum fidelem bellum gerit, etsi per se non sit illicitum vocare infideles milites in suum auxilium, per accidens tamen hoc sæpè est illicitū, ac Christiano nomini ignominiosum ac valdè noxium: præsertim quando illi, qui in auxilium vocantur, sunt Christianorum hostes, quales sunt Turcæ. Quia hæc ratione datur ijs occasio templi ac monasteria diripiendi, sacra profanandi, virgines Deo dicatas violandi, & in Christianos barbaricam crudelitatem exercendi, aliaque scelera patranda. Quibus & eorum in Christianos vires ac audacia crescent, & horum vires ac nomen minuuntur, & auctoritas ac religio in despectum veniunt. Quæ mala maiora sunt quouis bono, quod eiusmodi bello possit obtineri.

Multo autem iniquius, ac Christiano principi omnino indignum est infideles (quales etiam sunt hæretici) oppugnantes Catholicos adiuuare, etiam in casu, quo illi iustum bellum putantur fouere; quod tamen, nisi res omnino clara sit, rarò est præsumendum.

Prob. quia hæc ratione res Christiana, atque ipsa religio paulatim opprimuntur, ac vires infidelium atque ipsa infidelitas mirum in modū augentur; dum integræ Christianorum regiones infidelibus subiiciuntur, omniaque, quæ in ijs sunt, loca sacra aut euertuntur, aut profanantur, & sacrilegis ritibus destinantur; dum omne exercitium Christianæ religionis ibidem impeditur, ac Christiani aut à fide deficere, aut libertatem omniaque bona amittere coguntur,

Peccata officij militum.

101

102

Turcæ viri licitè in auxilium contra fideles vocantur.

103

Iniquè Christianus iuuat infideles contra fideles.

Quid militi prelo inopia liceat.

Caietan. Driedo. Molina.

100

ac eorum liberi in infidelitate educantur; aliāq; similia sunt: prout videmus fieri in locis quæ Turcæ, aut hæretici occupant. Quæ quā impie fiant ope ac auxilio Christiani principis, quis Christianus non videat? Nec est iusta excusatio si quis iudicet id expedire ad suum statum augendū aut conservandum, eo quod ea ratione minuat æmuli sui potentiam; nisi prius probet suum statum sibi debere pluris esse Religione Christiana, ac salute tot millium animarum, atque adeo Christi sanguine, quo illæ emptæ sunt.

104 Huius occasione Doctores hīc disputant, vtrum Christiani captivi licitè in turremibus Turcarum Christianos oppugnantium remigant. Sed quid dicendum sit, satis patet ex dictis sup. disp. 18. dub. 13. n. 219. Hoc solum hīc Notandum, nullo modo ijs licere deprædari aut incendere res Christianorū, quia hoc per se malum ac iniustum est, ut bene notat Lorca sup. disp. 51.

Lorca.

105 CONCLVS. VI. Si hostes ante inchoatū bellum perant pacem, ac sufficientem satisfactionem offerant pro damnis ac iniurijs eorūque illatis, & sint parati cauere de iniurijs in posterum non inferendis; illicitè illis inferitur bellum; quia iam nulla restat necessitas, aut iusta causa id inferendi. In hanc conclusionem omnes consentiunt.

106

Quidam tamen contrarium asserunt, quādo hostes dicta offerunt postquam bellum iam aliquo conflictu inchoatum est, putantque eum qui iustā causam fouet, tunc non teneri desistere à bello, nisi hostis se ipsi totum permittat eius iudicio pro præteritis iniurijs puniendū. Quia ille tunc respectu hostis obinet personam iudicis & hic personam rei, ideoque non est amplius in statu satisfaciendi; sed tenetur se illius tamquam sui iudicis arbitrio permittere. Ita Caiet. in Summa v. Bellum, §. Tertio. & quidam alij.

Caiet.

107

Molina.
Lorca.

Sed melius Molina sup. disp. 103. sub finem. & Lorca disp. 53. nu. 11. docent, hīc nullam esse faciendam distinctionem, an bellum sit inchoatum necne: quādo cumq; enim, antequam sit omnino debellatū, hostis offert sufficientem satisfactionem pro omnibus iniurijs ac damnis usque ad illud tempus datis, & debitam cautionem de pace in posterum seruanda, tenetur alter hæc acceptare & bello desistere; quia deest omnis necessitas & iusta causa illud continuandi, nec hic potest quidquā ulterius ab illo exigere. Vide dicta sup. n. 29, 35. & 38. vbi etiam n. 34. & 36. ostendi principem fouentem iustum bellum nullo modo esse iudicem alterius partis, antequam eam omnino deuictā sibi iusto bello plane subiecerit, & consequenter antequā sit omnino debellatum. Quo casu hostis iam omnino debellatus, ac in potestatem victoris reductus, fit huic iure belli subditus, atque ita tamquam talis tractari potest.

Sufficiens
satisfactio
etiam bello
iam inchoa-
to oblata ac-
ceptanda est.

108

CONCL. VII. Quādiu hostis recusat exhibere debitā satisfactionem iuxta iam dicta, qui iustā causam fouet, potest facere ea omnia quæ ad victoriā obtinendā illumq; debellandum iudicantur necessaria, nisi aliā iuri naturali aut diuino repugnent, ut sunt peccata quæ intrinsecè mala sunt, aut ea quibus grauissimè religioni Christianæ nocetur: iuxta dicta nu. 102. & 103.

Hinc potest hostes occidere, eorum bona diripere, regiones vastare, loca munita occupare aut euertere, aliāq; sibi opportunam eorū terris extruere, prout prudenter iudicabit ad suū finem necessarium aut valde expediens: ita tamē ut quātum fieri potest sit semper memor Christianæ modestiæ ac clementiæ, eiusque rationem habeat. Est communis, & per se patet, quia aliā finis belli obtineri non posset.

Hinc fouentes iustā causam licitè in bello videntur infidij, quia hoc nec per se malum est, & sæpe ad obtinendā victoriā aut necessarium aut valde vile est. Vnde etiā loquē c. 8. contra vrbem Hai ijs vsus legitur. Non licet tamen vimendi-
cijs violando pacta cum hoste inita: hoc enim apertè malum est & principe indignum.

CONCLVS. VIII. Innocentes cogniti tales nūquam licitè directè & per se occiduntur; quia hoc absolutè malū est, ac omni casu sine speciali Dei commissione illicitum: indirectè tamen & per accidens sæpe licitè occiduntur. Sic fouentes iustam causam licitè explodunt tormentain hostiles cuneos aut munitiones, ignem in aedes iniiciunt, tures ac mania tormentis aut supposito sulphureo puluere euerunt, etsi credāt, aut etiam certò hac ratione aliquos innocentes occidendos; quia hoc fit præter eorum intentionem, & ut illos seruati non tenentur permittere victoriā sibi elabi. Est communis eorum, quos suprà citauim.

Innocentes autē hīc certò sunt pueri omnes, qui per artem arma ferre nequeunt, aut alia ratione nocere ijs qui iustam causam fouent. tales etiā, nisi de contrario constet, præsumuntur feruina, Ecclesiastici, rustici, externi casu inter hostes versantes, quādiu non deprehenduntur armis aut alia ratione illos iuuare. Hinc quod Iosue 6. & 1. Regum 15. Israëlita licitè occiderunt omnes incolas vrbis Iericho, & Amalecitas etiā infantes, factum est ex speciali Dei commissione, qui in omnes homines habet vitæ & necis potestatem. Quod si dicti deprehendatur armis aut alia ratione hostem iuuare, eo quæ qui iustā causam fouent oppugnare, censentur nocentes etiam si credātur hoc facere inculpabiliter ob inuincibilem ignorantia; quia ipsi alios de facto verè oppugnat, ijsque nocent, quare occidi possunt quādiu pergunt ita nocere; sicut pro vitæ defensione potest occidi stultus ab eo quem inuadit. non tamen postquam obtenta iam victoriā nocere desinunt: quia tunc nulla est necessitas eos occidendi.

Et in hac conclusione Doctores suprà citati aliq; communitè consentiunt. Est tamen aliqua difficultas, vtrum innocentes licitè spoliarentur suis bonis, aut etiā in seruitutem redigantur. Quidam enim docent hos non posse aliter spoliari suis bonis ac libertate, quā vitæ, scilicet indirectè & per accidens, quatenus aut creduntur nocentes, aut eorum bona nequeat à bonis nocetium distingui, aut hi nequeunt oppugnari nisi illorum bona, domus, agri destruantur.

Probant, quia aliā hi punirentur sine villa culpa, quod illicitum est. Ita Lorca sup. disp. 52. n. 16. in fine & disp. 54. n. 11. 20. ac 23. Molinatus sup. disp. 120. & 121. ac Valentia disp. 3. q. 16. puncto

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

puncto §. 4. *Quarto infero.* & seqq. & pluri alij, docent, tales licet etiam directe spoliari suis bonis ac libertate. Et hoc credo probabilius quando aliter nequit sufficiens satisfactio obtineri pro iniurijs & damnis acceptis, quia scilicet bona nocentium, aut ad hoc non sufficiunt, aut capi nequeunt.

113 Pro quo Nota, omnes ciues alicuius reip. simul constituere vñ corpus, atq; ita censeri aliquid vñum; adeo vt quod resp. qua talis facit, censentur omnes & singuli peccasse ac esse punibiles in ijs bonis, quæ censentur bona reip. eiusq; dominio ac dispositioni subiant. Qualia sunt omnia bona fortunæ non solum cõmunia, sed etiã priuata singulorum ciuium. Nam exigente valde notabili bono publico potest ea etiã his iniurijs, & sine eorũ culpa auferre, idque etiã sine vlla cõpensatione quando hæc fieri nequit: vt patet in tributis ac alijs exactionibus, quæ ob publicam necessitatem imponuntur sæpè adeo graues, vt priuati notabilem partem bonorum teneantur in vñum publicum cõferre.

114 Ex his sequitur Primò, quando aliqua resp. peccauit ac punitione merita est, eam totã omnino posse puniri, adeo vt etiam iij qui in ea sunt innocentes, puniantur in ijs bonis quæ censentur bona reip. iuxta dicta. Quod patet ex vñ receptissimo & cõmuni omnium cõsensu approbato, quando princeps alicui suæ p. uincia ob rebellionem aliudde cõmune peccatũ, nouum aliquod vectigal imponit; quod secundum omnes iuste in pœnã illius peccati, & ab ipso imponitur, & ab omnibus illius ciuibz salte secularibus etiam innocentibus exigitur; atque ita hi ob commune delictum cuius non sunt priuati participes, in dictis bonis puniuntur.

115 Sequitur Secundò, & quidem multò clariùs, quando vna resp. per contractum, aut sua culpa contraxit debitum ingentẽ summam alteri reip. persoluendi; omnes eius ciues etiam innocẽtes, quatenus sunt illius quædam pars, contrahere aliquam obligationem vt contribuant ad eã solutionem, quatenus hoc necessarium est vt illa fieri possit. Cũ enim omnium ciuium bona sint etiam bona ipsius reip. ipsiq; dispositioni in casu necessitatis subiecta, iuxta dicta n. 113, potest quis eius ciuis cõpelli vt ex suis bonis cõtribuat, vt ipsa dicta suæ obligationi satisfaciatur, quando hoc aliter nequit fieri. Sicut si resp. aliquorum culpa incidisset in aliquam aliam necessitatem, qua se aliter expedire non posset, possent omnes eius ciues etiam innocentes cogi vt illam suis opibus iuuarent, vt ita posset se ea necessitate liberare.

116 Sequitur Tertio, sententiam Molinæ esse veram, scilicet in bello iusto etiam innocentes posse spoliari bonis fortunæ, quãdo hoc est necessarium vt possit integra satisfactio obtineri; quia cũ sint pars reip. tenentur contribuere ad satisfaciendum pro debito ab ea contracto, quando hoc aliter solui nequit; & consequenter princeps, cui debetur satisfactio, potest eos ad hoc compellere, ipsos suis bonis spoliando. quæ magis confirmabuntur infra dub. 8.

Ex quibus patet responsio ad rationem Lor-

Coninck de act. supernar.

ce allatam n. 112. Quia et si innocentes numquam ob aliorum culpã possent puniri, possent tamen compelli vt satisfacerent pro debito, quod tamquam pars illius reip. contraxerunt, prout in dicto casu fit.

Adde, eos, qui secundum se innocentes sunt, posse reputari nocẽtes quatenus sunt pars reip. atque ita vt tales in bonis reip. dominio aliqua ratione subiectis puniri iuxta dicta n. 114.

Patendum tamen omnino esse eos, qui culpabiles sunt, in omnibus dictis casibus teneri innocentibus restituere omnia damna, quæ hi ratione illius culpæ incurrunt; quia illi sunt horum omnium iniusta causa. Imò credo eos, qui iustũ bellum gerunt, non posse scientes vñ damnum inferre innocentibus, quando aliter possunt omnino integram satisfactioẽ obtinere; quia cũ tunc nulla sit necessitas cui hi aliorum culpa grauentur, æquitas nõ patitur hoc fieri. Quæ aperte satis docet Bonifacius VIII. regula iuris 23. in 6. vbi ait: *Sine culpa, nisi sub sit causa, non est aliquis puniendus.* vbi puniri accipitur generatim prout quoduis grauamen significat, quod ex aliquotum culpa ortum habet; quia propriè loquendũ fieri nequit vt innocens puniatur. Quæ regula aperte insinuat iam supra dicta, scilicet exigente id iusta causa posse vñum ob culpam alterius, & maxime totius reip. cuius ipse est pars, grauari, atque ita aliquo modo puniri.

Patendum Secundò, ab hac sententia omnino excipiendos Ecclesiasticos, quos, si innocentes sint, ob aliorum culpã grauari videretur esse contra honorẽ religioni, Ecclesiæ, ipsique Deo, cui singulariter sunt dicati, debitum. Prasertim cũ ipsi sint quædam pars reip. omnino distincta à parte ciuili, ne cuius dispositioni subiecta, cũ sint exempti à iurisdictione seculari; quare secularium delicta etiam publica auctoritate cõmissa ijs nullo modo possunt imputari, aut in eorum grauamen cedere. Quod clarissimum est si agamus de bonis ipsius Ecclesiæ, qualia sunt omnia ipsius ornamenta, ac sacra supellex, & bona immobilia, ex quibus eius ministri, ipsa fabrica, ac reliqua onera sustentantur; quæ non sunt priuatorum, sed ipsius Ecclesiæ, atque adeo peculiari quadam ratione ipsius Dei, quæ magis confirmabuntur infra dub. 8.

Excipiendi sunt etiam iij, qui ab hostibus ad iustũ pugnantem iam antè defecerant; quia hi nullo modo possunt inter hostes computari.

Quidã concedunt quidẽ, rationes supra allatas satis probare innocentes ob delictum reip. posse priuari bonis externis, nõ tamen libertate. Sed credo, eandẽ esse rationẽ vtrorumq; quãuis difficilius possint hac spoliari quàm illis.

Prob. Primò, quia etiam ipsa libertas ciuium cõputanda est inter bona subiecta iurisdictioni ac dispositioni reip. nã occurrente graui necessitate, qua se aliter expedire non posset, ipsa licet aliquos ciues etiam innocentes priuaret libertate tradendo eos in seruos hostiũ petenti & minanti se aliter remp. euerfurum. sicut vñ rato more solet resp. vt pacem obtineat suos ciues hosti tradere obsides magna parte ita, aut forte etiã tota arctæ custodiæ mancipandos, in qua feret tota libertate priuabuntur. Confirmatur,

H h h

quia

Privatim innoc. potest reputari culpabilis vt est membrum reip. & ita in bonis externis puniri.

117

118

Ecclesiastici innocentes illicite spoliantur.

119

quia pater iure naturæ gravi necessitate eum vrgente licitè vendit filium in seruum; cur non possit quid simile resp. respectu sui cuius?

120 Prob. Secundo, quia ubi ius positum id non prohibet, licitè debitor, qui non est solvendo, rapitur in servitutem: at qui, ut sup. ostēdi, cuius particularis cuius saltē in defectum aliorum est debitor illius satisfactionis, quam eius resp. tenetur prestare: ergo, quando hæc aliter obtineri nequit, potest pro ea in servitutē rapi. Sed hæc neque ut habere locum in Christianis, qui ab alijs Christianis ratione belli quod iniuste gerunt aut ob debita in servitutē redigi nequeunt: quod consuetudine communi consensu, ac legitima præscriptione iam diu introductum est.

121 CONCLVS. IX. Bona mobilia hostiū bello iusto capta, in præmium laboris cedunt capientis; nisi alicubi introductū sit ut toti exercitui diuidantur, aut eorum certa pars principi cedat, in subleuamen oneris, quod subit solvendo stipendia militi: in quo variæ sunt varijs locis ac casibus leges militibus satis notæ, quæ seruandæ sunt.

Bona verò immobilia ab hoste capta cedunt ipsi principi aut reip. iustum bellum gerenti, in satisfactionē pro iniuria ac damnis acceptis, ac belli expensis, ac in præmiū laboris ac industriæ: item in compensationem periculorū quæ subiit. Qua ratione vnus princeps iuste alterius iam deuicti regnum sibi vindicat, quādo hoc est necessarium ut pro dictis omnibus ipsi plenè satisfiat. Est communis DD. imò omnium nationum sensus vltimo communi receptus.

122 CONCL. X. Ea quæ hostes iuste ab alijs ceperant, atque adeo sua iam fecerant, eodem modo fiunt capientis aut principis iustum bellum fouentis, sicut alia hostiū bona: iuxta dicta concl. 9. Quæ verò hostis iniuste alijs eripuit, si quando venerint in potestatem eorum qui iustum bellum fouent, iure naturæ restituenda sunt ijs quibus erepta sunt; sicut bona quæ fures aut latrones alijs eriperunt, si quando in aliorum potestatem venerint, restituenda sunt suis dominis.

123 Iure tamen Cæsareo (quod Castellæ aliarumque quarundam nationum priuatis legibus receptū est) eiusmodi bona mobilia, si hostes ea intra sua præsidia aliaue loca tuta deportauerint, censentur hac ex parte quasi iam essent ipsorum hostium: atque adeo eodem modo fiunt capientis, ac si essent verè ipsorū: secus est de ijs, quæ hosti eripiuntur antequā ad eiusmodi loca sunt translata. Patet ex l. *Si quid bello*. 28. iuncta l. *Postliminij*. 5. de captiuis & postliminio reuersis, totoq; hoc titulo. Excipiuntur ibidem l. 2. & 4. homines siue liberi siue serui, ac naues vltibus bellicis aptæ; item equi, vel equæ fræni patientes. quæ quacūque ratione ex hostiū potestate euaserint, eodē loco habentur, quo erant ante captiuitatē: atque ita aut suæ libertati, aut prioribus dominis, si quos habuerint, restituenda sunt. Ideo quæ dicta in iure dicuntur gaudere iure postliminij.

Quod autē Ius Cæsareū statuit de rebus, quæ ab hostibus in præsidia translata sunt, idem quorundam aliorum locorū lura statuunt de ijs quæ fuerunt vna nocte in hostium potestate. ut docet Molina sup. disp. 118. §. *Ut verò*. & §. *Hinc fit*.

Molina.

Qua disp. idē benè docet, principes hoc ius potuisse statuere, quia bono publico hoc videtur expedire; tū vt hac ratione euentur multa lites ac difficultates, quæ alijs militibus ob res bello captas potuissent exhiberi; ac etiā ad vitandos scrupulos, quibus potuissent ipsi vexari dubitando an res à se capta prius fuissent ab hoste possessa, aut etiā cui esset restituenda: tum etiam vt hac ratione militum animi magis excitarentur ut hostes spe prædæ inuadant, quæ causæ sunt sufficientes ut ius rem vnus possit alteri tribuere; ut patet in præscriptione.

Et quāuis (ut ibidē cum alijs bene notat Molina) dictæ leges supponant falsum, scil. dictas res ab hoste captas fieri ipsorum, ac iuste ab ijs possideri; nihilominus omnino præsumendum est legislatores non voluisse eas solo illo fundamento niti, sed quocumque alio, quo possent iuste ferri: quod cum, ut iam ostēdi, iusticiis subfuerit, omnino dicendum eas in vtroque foro esse validas.

Idem ibid. §. *Obserua.* & §. *Ilud postremò*. bene notat Primò, dicta solum posse habere locum respectu bonorū, quæ hostes ceperunt à cuius illius reip. in qua illæ leges viget, & cui illi, quæ hostibus eripiunt, militant. Quia Hispanus nihil potest cōstituere circa bona, quæ Turcæ v. c. eripiunt Francis aut Germanis; nec hi circa bona Hispanis erepta. Quare si Gallus eripiat Turcis eiusmodi bona Hispanorum, aut Hispanus bona Francorum; vterque debet ea suis dominis restituere, nisi aliud recepta inter ipsos consuetudine introductum sit.

Notat Secundo, eiusmodi priuilegium solum concedi militibus ea bona hosti capientibus. Quare si qui ea alia ratione, v. c. emptione aut donatione, ab hostibus accipiant, tenentur ea prioribus dominis restituere.

Notat Tertiò, quādo eiusmodi bona ab hostibus ita capta sunt, ut nulla sit spes priorē dominū ea posse recuperare, quemuis ex præsumptione huius voluntate licitè ea vili pretio (pro ut cōmuniter præda à militibus veditur) emere, ea intentione ut domino cōparenti, ipsaq; repenti ea restituat, recepto pretio quod pro ijs dedit, quod, cum huius (qui aliter rem suā nunquā fuisset recuperaturus) negotium vtiliter gesserit, & quidem ex voluntate eius prudenter præsumpta, ab eo meritò repetit. Quod notandum est pro Catholicis Hollandis, qui aliquando ex præda Indica aliqua à nautis emunt.

127 CONCLVS. XI. Per se loquendo licitè quandoq; tota aliqua ciuitas datur militi diripienda. Quando scil. ipsa obstinatius resistendo id meruit, iudicaturq; necessarii aut valde expediens ut milites spe prædæ eam feruentius oppugnet, ac aliæ vrbes deterreantur, ne tam obstinatè resistant. Est communis, & patet ex cōmuni praxi à principibus sine reprehensione vsurpata. Bene tamē multi notant, id sæpè minùs conuenire ob multa scelera quæ milites ea occasione communiter perpetrant, multos vt pecunias extorqueant, crudeliter torquendo, matronis ac virginibus vim inferendo, &c. Ob quæ ea concessio per accidens est illicita, quoties ad supradictos fines non est aliquo modo necessaria. Et,

1. Si quid bello.

l. Postliminij.

Quænam gaudeant iure postliminij.

Et, si quando concedatur, duces tenentur eiusmodi scelera quantum possunt impedire ea seuerè prius prohibendo, ac demum puniendo eos, qui in ijs fuerint deprehensi.

CONCLVS. XII. Quando milites non impediunt ea ratione audire Sacri, licetè pugnatu diebus festis aut Dominicis; quia hoc non est opus feruile. Imò quoties id est necessariu vt damnu viteur, aut victoria multum promoueat, licetè id fit etiam cum omissione Sacri, quia præcepta Ecclesiæ non obligant cum tanto incommodo; quale esset si exercitus aliis aut cladem acciperet, aut occasionem notabiliter promouendi victoriam amitteret. Nec his obstat cap. *Trenga.* de trenga & pace. quia hoc non est vsu receptum. vide Molinam disp. 111. §. *Dicendum deinde.* & Lorcam q. 40. ar. 4.

CONCLVS. XIII. Obiecta iam victoria ac hoste debellato, per se loquendo ea licent quæ necessaria sunt ad plenam satisfactionem pro iniurijs ac damnis acceptis ac impensis factis toto belli tempore; item pro pace ac securitate in posteru stabilienda. Qualia sunt priuare victos etiam innocentes suis bonis, aut etiã aliquos libertate, si non sint Christiani; quatenus hoc ad dictos fines necessariu est, iuxta dicta n. 116. 117. & 118. Item extruere in eorū terris munitiones ac præsidia imponere; item imperare ijs tributa & similia. His adde, cum victoria hostes sibi subiecerit obtinere respectu illorum absolute personam iudicis, atque posse eos secundum merita punire etiã morte. In his tamen omnibus, quantum fieri potest, oportet victorem esse memorem Christianæ elementiar: tum in spoliatione bonorum ac libertatis, præsertim innocentium, tum etiam in occisione nocentium. Hinc quãdo multi ex victis sunt meriti mortem, et si eos sine vera iniustitia possit omnes occidere, hoc tamen communiter sapienter crudelitate, ac esset grauiter reprehensibile; nisi in particulari aliquo casu putaretur ad fines aliquos maximi momenti esse necessarium. vt illi non possent tutò in custodijs seruari, & dimissi crederentur omnia rursum turbaturi. Alias aliquibus aut nocetioribus aut sorte delectis priuatis, reliquis parcendũ; ita saltè vt pœna mortis in mitiore muretur.

D V B I V M VIII.

Vtrum repræsalie sue pignorationes sint licite?

Nota, repræsalias seu pignorationes dici, quãdo vna resp. accipit bona cuius alterius resp. vt hac ratione cõpenset damnum quod aliquis ex suis ciuibz passus est à ciue alterius resp. Constat autem Primò, vnam resp. ob iniustam occisionem sui cuius illicite occidere innocentem ciuem illius resp. à qua alter occisus est. patet ex dictis n. 100. Secundò, vnã resp. in dicto casu illicite accipere bona alterius innocentis, quãdo alia ratione sine magno incommodo potest haberi reparatio damni illati. Tertio, fetuato alijs iuris ordine licite accipi bona eius qui iniuriam intulit, vt ex ijs reparetur damnum acceptum.

Sed tota difficultas est, vtrum quãdo aliter sine grauibz incommodis nequit obtineri reparatio damni accepti, resp. in se aut ciue suo læsali-

Coninck de act. supernat.

cite accipiat bona cuiusuis ciuis etiam innocentis illius resp. à cuius ciuibz damnum datum est?

Lorca sup. disp. 52. n. 15. id negat. Primò, quia ea pignorationes tamquã odibiles & æquitate naturali cõtrariæ sũt iure ciuili prohibere, vt dicitur c. vnico de iniurijs, in 6. & patet ex præfat. & c. 1. Authentica. vt non fiant pignorationes. col. lat. 5. Nouella 52. & l. vnica C. vt nullus ex vicaneis. vbi dicitur: *Graue est non solum legibus, verum etiam æquitate naturali contrarium pro alienis debitis alios molestari.* vbi etiã ratio illius sententiæ redditur, quia scilicet iniquum est vnum pro alterius debito aut culpa vexari aut spoliari.

Communis tamen sententia ram iuristarum quàm Theologorū est, eiusmodi pignorationes esse licitas, quãdo ad sunt requisitæ circũstantiæ, vt patet apud Bartolum tractatu de repræsalij. Couarr. reg. Peccatum, p. 2. §. 9. Nauar. c. 27. n. 136. Caieran. Siluest. Angelum, aliisque Summistas v. *Repræsalie.* Gabriel. in 4. dist. 15. q. 4. a. 3. dub. 2. Molin. sup. disp. 121. & alios: adeò vt Lorca supra fateatur, neminem se excepto contradicere. Ex quo etiam patet, hanc sententiam esse vt minimum probabilem & tutam in praxi. Quod autem à parte rei sit verior, patebit ex dicendis.

Nota igitur, vt eiusmodi repræsalie sint licitæ, requiri sex conditiones. Prima, quod manifestè constet ciues vnus resp. fecisse iniuriã ciuibz alterius resp. v. c. aliqua eorū bona capiendò aut detinendò, nolendò soluere elare ex iniustitia debita: aut similitatione. Debet autem hæc iniuria esse notabiliter grauis; quia eum repræsalie sine satis graues, & sæpè nãræ causare incommoda, debent habere graue causam. Secundò, vt Superiores illius resp. cuius ciues iniuriã intulerunt, rogati vt faciãt iustitiã, id reculent aut negligant: quo facto sunt alteri resp. iniuri, & consequenter tam ipsi quàm tota eorū resp. sunt alteri obligati ad refarciendũ damnu acceptum, iuxta dicta n. 113. & 114. Tertio, vt aperte constet illos culpabiliter nolle facere iustitiã, quia nullus puniri potest nisi constet eum deliquisse. Quarto, vt supremus princeps resp. læsæ adeatur, & causa cognita concedat facultatẽ capiẽdi repræsalias. Is enim solas has potest concedere, qui potest bellum indicere; vt omnes farentur. Quintò, vt non inferatur alteri resp. plus damni quàm sit necesse ad plenam satisfactionem pro iniuria ac damnis acceptis. Sextò, vt non concedantur in personas Ecclesiasticas, quæ nocentes non sunt; hoc enim expressè sub pœna excommunicationis prohibetur c. vnico, de iniurijs, in 6.

His positis prob. cõmunis sententia Primò, quia, vt ostendi supra n. 113. quãdo aliqua resp. alicui alteri obligatur ad aliquã solutionem aut satisfactionem, omnes eius ciues ad eandẽ, præsertim in defectum communitatis, obligantur; adeò vt non satisfaciente communitate debitũ possit à singulis exigĩ. atqui, vt patet ex dictis, hoc ipso quo resp. requisita recusat suos subditos noxios cogere vt satisfaciant læsis, ipsa horum loco tenetur satisfacere: ergo in huius defectum singuli eius ciues ad hoc tenentur: non quidem ita vt per se sine sponte teneantur satisfacere (hoc enim esset nimis durum respectu innocentium) sed vt possint à læsis ad hoc

H h h 2 com-

131
Lorca.

c. 1. Auth. Novel. 52.

132

Bartol. Couarr. Nauarr. Caieran. Siluest. Angelus. Gabriel. Molina.

133
Sex conditiones requisitæ vt repræsalie sint licitæ.

Solus potest concedere repræsalias qui potest bellum indicere.

134

Debitum resp. obligat singula membra.

128
Licite pugnatu die festo.

Trenga. Molina. Lorca.

129

Videtur fit superior de iustorum iusto bello.

130